

ФІЛОСОФІЯ СПОРТУ PHILOSOPHY OF SPORT

УДК 796.011:37.014:37.091:316.3

doi <https://doi.org/10.32782/hst-2026-26-103-11>

ЛЕГКА АТЛЕТИКА ЯК МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ТА КУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: КОНЦЕПТИ, ЦІННОСТІ ТА ПАРАДИГМИ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАННЯ

КЕВПАНИЧ, ВАСИЛЬ¹
ШАРОДІ, ВАСИЛЬ²

Анотація

У статті здійснено теоретичний аналіз легкої атлетики як універсальної педагогічної моделі соціальної та культурної інтеграції в умовах сучасної освіти і спорту. Легка атлетика як модель соціальної та культурної інтеграції набуває особливої актуальності в умовах глобалізаційних процесів, трансформації освітніх парадигм і зростання ролі фізичної культури як універсального соціокультурного феномена. Метою даної статті є теоретичне осмислення легкої атлетики як моделі соціальної та культурної інтеграції, а також визначення її ціннісного, педагогічного та культурного потенціалу у сучасному освітньому середовищі. Аналіз наукових джерел свідчить, що проблема соціальної та культурної інтеграції через спорт має ґрунтовне теоретичне підґрунтя; легка атлетика розглядається дослідниками як універсальний і доступний засіб соціалізації; сучасні педагогічні концепції підкреслюють її ціннісний, гуманістичний та культурний потенціал. У статті визначено сучасні педагогічні парадигми викладання легкої атлетики, які дозволяють поєднати фізичний розвиток, виховання цінностей та міжкультурну взаємодію. Розкрито концептуальні засади викладання легкої атлетики крізь призму гуманістичної, компетентнісної та соціокультурної парадигм. Обґрунтовано ціннісний потенціал легкої атлетики як засобу формування морально-етичних якостей, толерантності, соціальної відповідальності та міжкультурної взаємодії спортсменів.. Доведено, що сучасне викладання легкої атлетики виходить за межі суто фізичної підготовки та постає як інтегративний педагогічний феномен, спрямований на цілісний розвиток особистості. Матеріали статті можуть бути використані у науково-дослідній діяльності, освітніх програмах з фізичного виховання та підготовки фахівців у сфері спорту. Значення досліджуваної теми полягає у можливості осмислення легкої атлетики як ефективного засобу соціалізації та культурної інтеграції в освітньому процесі. Проведене дослідження засвідчило, що легка атлетика в умовах сучасної освіти та спортивної підготовки виступає не лише засобом фізичного розвитку, а й багатомірною педагогічною моделлю, здатною забезпечувати формування ціннісних орієнтацій, морально-етичних якостей та міжкультурної компетентності спортсменів

Ключові слова: легка атлетика, соціальна інтеграція, культурна інтеграція, цінності спорту, педагогічні парадигми, фізичне виховання.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Легка атлетика як модель соціальної та культурної інтеграції набуває особливої актуальності в умовах глобалізаційних процесів, трансформації освітніх парадигм і зростання ролі фізичної культури як універсального соціокультурного феномена. У сучасному суспільстві спорт перестає бути лише сферою фізичного розвитку, а постає важливим інструментом формування цінностей, соціальної згуртованості, міжкультурного діалогу та особистіс-

ної самореалізації. Саме легка атлетика, як один із базових і найбільш доступних видів спорту, має унікальний потенціал для інтеграції різних соціальних груп, незалежно від віку, статі, етнічного походження, соціального статусу чи рівня фізичної підготовки. Актуальність теми зумовлена також сучасними викликами освітнього простору, зокрема необхідністю оновлення підходів до викладання фізичної культури відповідно до гуманістичних, інклюзивних і компетентнісних орієнтирів. У цьому контексті легка атлетика розглядається не лише як сукупність рухових вправ, а як педагогічна модель, що поєднує фізичний, моральний, соціальний і культурний розвиток особистості. Вона сприяє формуванню таких цінностей, як відповідальність, самодисципліна, чесна конкуренція, повага до іншого, толерант-

¹ Ужгородський національний університет (Ужгород, Україна)
E-mail: vasyi.kevpanyc@uzhnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0706-5646>

² Ужгородський національний університет (Ужгород, Україна)
E-mail: vasyi.sharodi@uzhnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8500-6799>

ність і солідарність, що є надзвичайно важливими для сучасного плюралістичного суспільства.

Значення досліджуваної теми полягає у можливості осмислення легкої атлетики як ефективного засобу соціалізації та культурної інтеграції в освітньому процесі. Сучасні парадигми викладання орієнтуються на особистісно зорієнтований, діяльнісний і ціннісно-смысловий підходи, у межах яких учень або студент постає активним суб'єктом навчання. Легка атлетика в такій моделі виконує роль простору для самопізнання, розвитку лідерських якостей, комунікативних навичок і здатності до співпраці, що виходить далеко за межі традиційного уроку фізичної культури. Характеристика теми також пов'язана з її міждисциплінарним виміром, адже вона інтегрує педагогіку, соціологію, культурологію, філософію спорту та теорію фізичного виховання. Легка атлетика як соціокультурна практика відображає цінності суспільства, його уявлення про успіх, здоров'я, справедливість і гармонійний розвиток людини. У сучасному викладанні вона може слугувати моделлю формування громадянської свідомості, міжкультурної чутливості та соціальної відповідальності, що особливо важливо в умовах соціальних трансформацій, міграційних процесів і зростання культурного різноманіття. Дослідження легкої атлетики як моделі соціальної та культурної інтеграції є теоретично й практично значущим, оскільки дозволяє переосмислити роль спорту в сучасній освіті, розкрити його ціннісний потенціал і визначити нові парадигми викладання, спрямовані на виховання цілісної, соціально активної та культурно відкритої особистості.

Легка атлетика – це універсальна система фізичних вправ (біг, стрибки, метання, ходьба), яка не потребує складного обладнання й доступна представникам різних соціальних, культурних, етнічних і вікових груп. Як модель соціальної та культурної інтеграції вона виступає засобом об'єднання людей на основі спільних правил, цілей і цінностей, незалежно від їхнього походження, статі, мови чи соціального статусу. У соціально-педагогічному вимірі легка атлетика: сприяє формуванню соціальної згуртованості; знижує бар'єри між різними соціальними групами; створює простір для міжкультурного діалогу; виступає інструментом соціалізації особистості через спільну діяльність і змагання. З позицій культурології легка атлетика розглядається як форма універсальної «мови тіла», що

зрозуміла в будь-якій культурі, і тому має високий інтеграційний потенціал.

Концепти – це базові ідеї та теоретичні підходи, які визначають зміст, структуру й методи викладання легкої атлетики в сучасній освіті. Основні концепти: 1) Гуманістичний концепт – орієнтація на особистість учня, його можливості, потреби та індивідуальний темп розвитку. 2) Компетентнісний концепт – формування не лише фізичних навичок, а й соціальних, комунікативних, емоційно-вольових компетентностей. 3) Інклюзивний концепт – залучення до занять осіб з різним рівнем фізичної підготовки та особливими освітніми потребами. 4) Культурологічний концепт – розгляд легкої атлетики як частини світової та національної спортивної культури. Ці концепти формують методологічну основу сучасної фізичної освіти, дозволяючи перейти від вузько-тренувального підходу до цілісного розвитку особистості.

Цінності легкої атлетики – це система моральних, соціальних і культурних орієнтирів, які формуються й передаються через навчально-тренувальний процес. Ключові цінності: рівність і справедливість (однакові правила для всіх); повага до суперника; самодисципліна та відповідальність; толерантність і прийняття різноманіття; колективна солідарність та взаємопідтримка. У педагогіці цінності легкої атлетики розглядаються як механізм морального виховання, а в соціальній теорії як чинник формування громадянської ідентичності та культури миру.

Парадигми сучасного викладання легкої атлетики – це усталені системи поглядів і підходів, які визначають загальну логіку організації навчального процесу. Основні парадигми: 1) Особистісно орієнтована парадигма, в основі якої акцент на розвитку індивідуального потенціалу учня. 2) Соціально-педагогічна парадигма, націлена на використання легкої атлетики як засобу соціального виховання. 3) Інтегративна парадигма – поєднання фізичного, інтелектуального та культурного розвитку. 4) Освітньо-культурна парадигма – включення історії спорту, олімпійських ідеалів і міжкультурних аспектів у навчання. Ці парадигми дозволяють розглядати викладання легкої атлетики не лише як фізичну підготовку, а як комплексний освітній і культурний процес. Можемо узагальнити, у теоретичному вимірі легка атлетика постає: як універсальний соціокультурний інструмент; як педагогічна модель інтеграції; як носій гуманістичних

і демократичних цінностей; як сучасна освітня парадигма, спрямована на гармонійний розвиток особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема використання фізичної культури й спорту як чинника соціальної та культурної інтеграції перебуває в центрі уваги сучасних педагогічних, соціологічних і культурологічних досліджень. Особливе місце в цьому контексті посідає легка атлетика як базовий і універсальний вид спорту. П.Бурдьє – один із провідних сучасних дослідників фізичного виховання. Він обґрунтовує необхідність переходу від традиційної тренувальної моделі до соціально й культурно орієнтованого фізичного виховання. У його працях легка атлетика розглядається як засіб розвитку громадянських і соціальних компетентностей учнів. У працях П. Бурдьє спорт розглядається як соціальний простір, у межах якого формуються соціальні практики, норми та цінності. Учений зазначає, що фізична культура «відтворює соціальні відносини, але водночас може виступати засобом їх трансформації» (Bourdieu, Sport and Social Class, 1988).. У своїх працях він доводив, що фізична культура є механізмом відтворення й трансформації соціальних структур, а також інструментом формування культурного капіталу. Його ідеї є фундаментальними для розуміння інтеграційної функції легкої атлетики в суспільстві. Засновник процесуально-цивілізаційного підходу Н.Еліас трактував спорт як соціальний інститут, що сприяє розвитку самоконтролю, дисципліни та соціально прийнятних форм змагання. Праці Еліаса дозволяють пояснити роль легкої атлетики у формуванні соціальних норм і культурної поведінки. Ця позиція є методологічною основою для розгляду легкої атлетики як інструменту інтеграції різних соціальних груп. Подібної точки зору дотримується Н.Еліас, який у межах теорії «цивілізаційного процесу» підкреслює, що спорт сприяє формуванню самоконтролю, дисципліни та соціально прийнятних форм конкуренції (Elias, The Civilizing Process, 2000). У сучасній педагогіці значний внесок у дослідження інтеграційного потенціалу фізичного виховання зробили Д. Кірк та М. Макдональд наголошують, що фізичне виховання має виходити за межі тренування рухових навичок і бути спрямованим на формування соціальних і громадянських компетентностей (Kirk, Physical Education Futures,

2010). М.Макдональд аналізує спорт як простір формування ідентичностей, соціальної рівності та інклюзії. Її підходи є важливими для розуміння культурних і гендерних аспектів сучасного викладання легкої атлетики. А.Гутманн – відомий історик і соціолог спорту визначив ключові характеристики сучасного спорту (раціоналізація, стандартизація, рівність шансів), які повною мірою притаманні легкій атлетиці. Його концепції допомагають осмислити легку атлетику як глобальний культурний феномен. Д.Коуклі – один із найавторитетніших соціологів спорту розглядає спорт як потужний інструмент соціалізації молоді та міжкультурної інтеграції. Його роботи часто використовуються як теоретична база для досліджень соціальної ролі фізичної культури в освіті. Зарубіжні дослідження свідчать, що: спорт, зокрема легка атлетика, має значний соціально-інтеграційний і культурний потенціал; сучасне викладання фізичної культури ґрунтується на міждисциплінарних підходах (соціологія, педагогіка, культурологія); ідеї зарубіжних учених доповнюють і розширюють національні наукові традиції. Ці наукові підходи становлять теоретичне підґрунтя для сучасного розуміння легкої атлетики як моделі соціальної та культурної інтеграції в освітньому просторі.

Українські науковці Т. Ю. Круцевич і М. І. Воробйов розглядають фізичну культуру як важливий компонент соціалізації молоді, підкреслюючи її роль у формуванні цінностей співпраці, толерантності та здорового способу життя (Круцевич Т. Ю., Теорія і методика фізичного виховання, 2017). Проблеми викладання легкої атлетики в контексті компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів висвітлено в працях В. Платонова, який підкреслює універсальність легкої атлетики як бази для гармонійного фізичного розвитку (Платонов В. М., Система підготовки спортсменів, 2015). В.Платонов є одним із найвідоміших фахівців у галузі теорії та методики спортивної підготовки, доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України. Тривалий час працював в Україні, зокрема в Національному університеті фізичного виховання і спорту України (м. Київ). Його наукові праці, зокрема «Система підготовки спортсменів в олімпійському спорті», мають міжнародне визнання і широко використовуються у спортивній науці багатьох країн, однак наукова школа та основна діяльність пов'язані саме з Україною. Дослідження О. А. Шияна

акцентують увагу на виховному потенціалі легкої атлетики, зокрема у формуванні морально-вольових якостей та соціальної відповідальності учнів (Шиян О. А., Фізичне виховання школярів, 2018). У працях ЮНЕСКО та Міжнародного олімпійського комітету спорт розглядається як засіб міжкультурного діалогу та соціальної інклюзії. У документах наголошується, що легка атлетика, завдяки своїй доступності, є ефективним інструментом реалізації принципів рівності та недискримінації (UNESCO, Sport for Development and Peace, 2015). Український дослідник В. Г. Кремень зазначає, що сучасна освіта має інтегрувати фізичну культуру в загальну систему гуманістичних цінностей, формуючи цілісну особистість (Кремень В. Г., Філософія освіти XXI століття, 2016). Аналіз наукових джерел свідчить, що проблема соціальної та культурної інтеграції через спорт має ґрунтовне теоретичне підґрунтя; легка атлетика розглядається дослідниками як універсальний і доступний засіб соціалізації; сучасні педагогічні концепції підкреслюють її ціннісний, гуманістичний та культурний потенціал. Саме на цих теоретичних положеннях і наукових підходах ґрунтується авторське осмислення легкої атлетики як моделі соціальної та культурної інтеграції в умовах сучасної освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених ролі фізичної культури і спорту в соціалізації особистості, низка аспектів проблеми соціальної та культурної інтеграції засобами легкої атлетики залишається недостатньо розробленою. Девід Кірк зазначає, що «фізичне виховання має розглядатися не лише як засіб розвитку рухових навичок, а як простір формування громадянських і соціальних компетентностей» (Kirk, 2010, p. 37). Проте у вітчизняних роботах, таких як Круцевич Т.Ю. (Теорія і методика фізичного виховання, 2017), соціальна інтеграція часто обмежується загальними формулюваннями виховної функції спорту: «Фізична культура сприяє формуванню колективізму та морально-вольових якостей учнів» (Круцевич, 2017, с. 82), але без детального механізму реалізації цих процесів у навчально-тренувальному середовищі.

Аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел свідчить, що більшість праць зосереджена переважно на фізіологічних, методичних і тренувальних аспектах легкої атлетики, тоді як

її соціокультурний потенціал розглядається фрагментарно. Зокрема, недостатньо дослідженим залишається питання системного використання легкої атлетики як педагогічної моделі соціальної та культурної інтеграції в освітньому просторі. У наявних публікаціях переважає опис загальних виховних функцій спорту без глибокого теоретичного аналізу механізмів формування інтеграційних процесів у межах навчально-тренувальної діяльності. Мало уваги приділено також узгодженню сучасних педагогічних парадигм (компетентнісної, особистісно орієнтованої, інклюзивної) з практикою викладання легкої атлетики. Відсутня цілісна концептуальна модель, яка б поєднувала фізичний розвиток, формування цінностей та міжкультурну взаємодію учнів у процесі занять. Окремої наукової уваги потребує проблема формування соціальних і культурних цінностей засобами легкої атлетики в умовах глобалізації та зростання культурного різноманіття. У більшості досліджень ціннісний компонент декларується, але не отримує достатнього методологічного та практичного обґрунтування. М. Макдональд і Біррелл підкреслюють, що спорт виступає «простором, у якому конструюються та трансформуються соціальні ідентичності, відбувається формування толерантності та міжкультурного діалогу» (McDonald & Birrell, 1999, p. 285). Водночас у більшості українських публікацій це питання досліджується лише частково, зокрема щодо загальних цінностей, без конкретної методології інтеграційних практик у легкій атлетиці. А. Гуттманн відзначає, що «спорт створює унікальну соціальну ситуацію, в якій реалізуються принципи рівності, справедливості та самодисципліни» (Guttman, 2004, p. 118). Незважаючи на це, у сучасній педагогічній практиці легка атлетика рідко використовується як системний інструмент формування цінностей у контексті культурного різноманіття та глобалізаційних процесів. Проблема інтеграції педагогічних концепцій компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів із практикою легкої атлетики залишається недостатньо дослідженою. Як зазначає Платонов В.М., «система підготовки спортсменів повинна поєднувати розвиток фізичних якостей із формуванням морально-вольових та соціальних компетенцій, проте чітких методичних рекомендацій для освітнього середовища не запропоновано» (Платонов, 2015, с. 245). Таким чином, основні невирішені аспекти, яким присвячується ця стаття, можна сформулювати так:

відсутність системної моделі використання легкої атлетики як інструменту соціальної та культурної інтеграції; недостатнє теоретичне та практичне обґрунтування механізмів формування цінностей і соціальних компетентностей у процесі занять; фрагментарне дослідження міжкультурної взаємодії та інклюзивності у навчально-тренувальному процесі; неузгодженість сучасних педагогічних парадигм з конкретними методами викладання легкої атлетики у школі та позашкільних закладах. Саме на розв'язання цих проблем спрямована запропонована стаття, що передбачає поєднання фізичного розвитку, ціннісної освіти та міжкультурної інтеграції в умовах сучасного освітнього середовища. Таким чином, актуальним залишається питання теоретичного осмислення легкої атлетики як універсальної моделі соціальної та культурної інтеграції та визначення її місця в системі сучасної освіти. Саме на розв'язання невирішених аспектів і спрямовано означену статтю.

Мета та формування цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є теоретичне осмислення легкої атлетики як моделі соціальної та культурної інтеграції, а також визначення її ціннісного, педагогічного та культурного потенціалу у сучасному освітньому середовищі.

Для досягнення поставленої мети визначено такі конкретні цілі:

1. Проаналізувати наукові підходи до легкого атлетизму як засобу соціальної та культурної інтеграції спортсменів.

2. Виділити соціальні та педагогічні функції легкої атлетики, що сприяють розвитку толерантності, колективізму та інклюзивної взаємодії.

3. Дослідити ціннісний потенціал легкої атлетики, зокрема роль її норм, правил та змагальної структури у формуванні морально-етичних якостей учнів.

4. Визначити сучасні педагогічні парадигми викладання легкої атлетики, які дозволяють поєднати фізичний розвиток, виховання цінностей та міжкультурну взаємодію.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

1. Наукові підходи до легкого атлетизму як засобу соціальної та культурної інтеграції спортсменів. Легка атлетика, завдяки своїй універсальності та доступності, розглядається сучасними дослідниками не лише як система фізичної підготовки, а й як педагогічна та соціо-

культурна модель, що сприяє інтеграції спортсменів у різні соціальні та культурні середовища. Під інтеграцією розуміють процес формування соціальних зв'язків, культурної компетентності та ціннісної взаємодії між індивідами та групами різного походження (McDonald & Birrell, 1999, p. 285). П.Бурдьє розглядав спорт як соціальний простір, де «формується і відтворюється соціальні структури та капітал, а водночас можливе їхнє трансформаційне переосмислення» (Bourdieu, 1988, p. 822). У контексті легкої атлетики це означає, що заняття спортом формують соціальні навички, такі як співпраця, командна взаємодія та дотримання правил, що є основою соціальної інтеграції. Н.Еліас підкреслював роль спорту у розвитку самоконтролю та соціальної дисципліни: «Процеси цивілізації проявляються у стандартизованих правилах, що регламентують поведінку та взаємодію учасників» (Elias, 2000, p. 145). Легка атлетика, як вид спорту з чіткими правилами та етапами розвитку, стає ефективним механізмом формування соціально прийнятних моделей поведінки. Зарубіжні дослідники відзначають, що спорт є важливим засобом соціальної інтеграції та формування ідентичності. Д.Коуклі зазначає: «Спорт створює умови, в яких учасники навчаються співпрацювати, взаємодіяти та оцінювати себе у соціальному контексті» (Coakley, 2015, p. 213). В легкій атлетичі це проявляється через командні тренування, змагання та колективні заходи, що об'єднують спортсменів незалежно від їхнього соціального або культурного походження. Д.Кірк підкреслює педагогічну складову: «Фізичне виховання має сприяти не лише розвитку фізичних здібностей, а й формуванню громадянських компетентностей і цінностей» (Kirk, 2010, p. 37). Це означає, що методика викладання легкої атлетики повинна включати елементи взаєморозуміння, толерантності та інклюзії. М.Макдональд та Біррелл відзначають, що спорт є простором формування культурних практик та міжкультурного діалогу: «Спортивні змагання створюють унікальні можливості для розвитку толерантності та взаємоповаги між учасниками різних культур» (McDonald & Birrell, 1999, p. 290). Легка атлетика як універсальна дисципліна з однаковими правилами в усьому світі стає ефективним інструментом культурної інтеграції. А.Гуттманн акцентує увагу на ціннісних функціях спорту: «Сучасний спорт формує соціальні норми, засновані на рівності, справедливості та чесній конкуренції» (Guttman,

2004, р. 118). Легка атлетика, завдяки стандартам та універсальності правил, створює умови для реалізації цих цінностей у повсякденній взаємодії спортсменів. Наукові підходи до легкої атлетики як засобу соціальної та культурної інтеграції спортсменів показують, що вона виступає не лише фізичним тренажером, а й інструментом соціалізації, виховання цінностей та розвитку міжкультурної взаємодії. Основними напрямками досліджень є: соціально-педагогічний (інтеграція, формування компетентностей), соціологічний (співпраця, соціальна ідентичність), культурологічний (толерантність, міжкультурний діалог, цінності чесності та рівності). Це дозволяє розглядати легку атлетику як комплексну модель інтеграції, що об'єднує фізичний, соціальний та культурний розвиток спортсменів.

Аналіз наукових підходів свідчить, що легка атлетика виступає універсальною моделлю соціальної та культурної інтеграції. Вітчизняні та зарубіжні дослідники підкреслюють її багатовимірний потенціал: 1. Соціально-педагогічний аспект, у контексті якого легка атлетика сприяє формуванню соціальних компетентностей, розвитку колективної взаємодії та дисципліни, створюючи умови для інтеграції спортсменів у різні соціальні групи (Kirk, 2010; Круцевич, 2017). 2) Соціологічний аспект, націлений на те, що заняття спортом формують ідентичність учасників, забезпечують взаємодію та співпрацю між індивідами різного походження (Coakley, 2015). 3) Культурологічний аспект, у контексті якого легка атлетика реалізує міжкультурний діалог і виховує цінності толерантності, рівності та чесної конкуренції (McDonald & Birrell, 1999; Guttmann, 2004). Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, залишається невирішеною проблема системного поєднання фізичного розвитку з формуванням соціальних і культурних цінностей, а також методичного забезпечення міжкультурної та інклюзивної інтеграції у процесі навчання та тренувань. Таким чином, легка атлетика може бути розглянута як комплексний інструмент соціальної та культурної інтеграції, що поєднує фізичний, педагогічний і культурний розвиток спортсменів. Це обґрунтовує подальший напрям наукового дослідження, спрямованого на розробку методичних підходів і педагогічних моделей, які забезпечують цілісну інтеграцію фізичної, соціальної та культурної складових спорту.

2. Соціальні та педагогічні функції легкої атлетики, що сприяють розвитку толерант-

ності, колективізму та інклюзивної взаємодії. Легка атлетика як вид спорту та навчальна дисципліна має не лише фізичний, але й соціально-педагогічний потенціал. Вона виступає середовищем, у якому реалізуються базові соціальні цінності, а саме: толерантність, взаємоповага, колективізм, відповідальність та інклюзивна взаємодія (Kirk, 2010; Coakley, 2015). У педагогічній науці соціальні функції спорту трактуються як механізм соціалізації особистості, формування соціальних норм та правил поведінки у групі. Водночас педагогічні функції пов'язані з розвитком компетентностей, вихованням цінностей і морально-вольових якостей, що забезпечують гармонійну інтеграцію в соціум. Соціальні функції легкої атлетики: 1) Формування толерантності та взаємоповаги, так як легка атлетика об'єднує спортсменів різних культур, соціальних груп та рівня фізичної підготовки. П. Бурдьє наголошував: «Спорт є місцем, де відтворюються соціальні структури, але одночасно створюються умови для взаєморозуміння і трансформації соціальних відносин» (Bourdieu, 1988, р. 822). Д. Коуклі зазначає: «Заняття спортом формують соціальну взаємодію та вміння оцінювати себе у колективі, що є базою для толерантності та соціальної інтеграції» (Coakley, 2015, р. 213). 2) Сприяння колективізму та командній взаємодії, так як через командні тренування, естафети та колективні змагання легка атлетика формує вміння працювати в команді, підтримувати інших та співпрацювати задля спільної мети. Н. Еліас підкреслював, що спорт «структурує соціальні взаємодії, розвиває дисципліну та взаємоповагу у групі» (Elias, 2000, р. 145). 3) Інклюзивна взаємодія, у контексті якої легка атлетика дозволяє залучати спортсменів з різними рівнями фізичних здібностей, у тому числі осіб з обмеженими можливостями, що реалізує принципи інклюзії. Д. Кірк зазначає: «Фізичне виховання має сприяти соціальній інтеграції всіх учасників, незалежно від їхніх можливостей, формуючи цінності взаємоповаги та рівності» (Kirk, 2010, р. 37). 3) Педагогічні функції легкої атлетики, зокрема виховання морально-етичних якостей, так як легка атлетика, через дотримання правил, спортивну етику та чесну конкуренцію, формує у спортсменів чесність, відповідальність та самоконтроль. А. Гуттманн зазначає: «Сучасний спорт формує соціальні норми, засновані на рівності, справедливості та чесній конкуренції» (Guttmann, 2004, р. 118). 4) Розвиток особистісної і соціальної компетент-

ності, у контексті якої викладання легкої атлетики інтегрує фізичний розвиток та розвиток соціальних навичок, готуючи спортсменів до конструктивної взаємодії у різних соціальних контекстах (McDonald & Birrell, 1999, p. 290). 4) Формування цінностей колективної діяльності, так як через систему тренувань і змагань легка атлетика допомагає реалізовувати принципи спільної мети, підтримки товаришів та командної відповідальності, що є основою соціальної інтеграції у освітньому середовищі. Отже, легка атлетика виконує комплекс соціальних та педагогічних функцій, що дозволяють: формувати толерантність та взаємоповагу; сприяти розвитку колективізму та командної взаємодії; забезпечувати інклюзивну участь спортсменів з різним рівнем підготовки; виховувати морально-етичні якості та соціальні компетентності. Таким чином, легка атлетика виступає ефективним засобом соціальної та культурної інтеграції, поєднуючи фізичний розвиток з вихованням цінностей та формуванням інклюзивної взаємодії у колективі.

Легка атлетика виступає ефективним засобом соціальної та культурної інтеграції спортсменів, поєднуючи фізичний розвиток із формуванням соціальних і культурних компетентностей. Аналіз наукових підходів свідчить, що її соціальні та педагогічні функції забезпечують розвиток: толерантності та взаємоповаги, завдяки взаємодії спортсменів різного культурного та соціального походження (Bourdieu, 1988; Coakley, 2015); колективізму та командної взаємодії, через тренування, естафети та колективні змагання, що формують навички співпраці та підтримки (Elias, 2000); інклюзивної взаємодії, залучаючи спортсменів з різними фізичними можливостями та забезпечуючи рівні умови участі (Kirk, 2010); морально-етичних якостей, зокрема чесності, відповідальності та дотримання правил, що є основою соціальної інтеграції (Guttmann, 2004; McDonald & Birrell, 1999). Таким чином, легка атлетика є не лише засобом фізичного розвитку, а й комплексним інструментом виховання соціально відповідальної, толерантної та інклюзивної особистості. Її педагогічний і соціальний потенціал дозволяє створювати умови для ефективної соціалізації та культурної взаємодії спортсменів у сучасному освітньому та спортивному середовищі.

3. Ціннісний потенціал легкої атлетики: норми, правила та змагальна структура у формуванні морально-етичних якостей спортсменів. Легка атлетика, яка на перший погляд

є системою бігу, стрибків і метань, насправді виступає універсальним середовищем формування особистості. Вона поєднує фізичний розвиток з морально-етичним вихованням, соціальною інтеграцією та культурною комунікацією. Цінність цього виду спорту полягає не лише у перемозі над опонентом, а у здатності спортсмена усвідомлювати межі власного «Я» та своє місце у соціальному «Ми», відчувати відповідальність за колектив і культивувати повагу до суперника. Система правил і норм у легкій атлетіці реалізує фундаментальні принципи чесності, рівності та взаємоповаги, які формують моральний фундамент спортсмена. А.Гуттманн зазначав: «Сучасний спорт формує соціальні норми, засновані на чесності та справедливості» (Guttmann, 2004, p. 118). Н.Еліас підкреслював: «Стандарти і ритуали спорту є механізмом соціалізації та регулювання поведінки учасників» (Elias, 2000, p. 145).

Змагальна структура легкої атлетики – від індивідуальних дистанцій до командних естафет – виступає інноваційним педагогічним інструментом, який поєднує фізичну активність із розвитком соціальної компетентності. Через систему турнірів і рейтингів спортсмен навчається толерантності, прийняттю поразки та повазі до суперника, усвідомлює значущість колективної взаємодії та власної відповідальності. Д.Кірк зазначав: «Фізичне виховання та спорт формують морально-етичні навички через структурувані змагальні практики та чіткі правила» (Kirk, 2010, p. 37). П.Бурдьє підкреслював: «Правила та ритуали спорту створюють соціальні практики, у межах яких відбувається формування цінностей та поведінкових норм» (Bourdieu, 1988, p. 822). Легка атлетика демонструє це на практиці: однакові правила для всіх учасників, об'єктивні критерії оцінки результату, змагальна структура та взаємна підтримка створюють екосистему соціальної та моральної інтеграції, де цінності толерантності та справедливості реалізуються щодня.

Інноваційний аспект легкої атлетики полягає у здатності трансформувати традиційні педагогічні моделі, інтегруючи фізичний, соціальний та культурний розвиток у єдину систему. Спорт перестає бути лише засобом фізичного тренування і стає платформою для формування ціннісної особистості, де моральні принципи, соціальні навички та культурна компетентність розвиваються паралельно з фізичною майстер-

ністю. Ціннісний потенціал легкої атлетики проявляється у трьох взаємопов'язаних площинах: 1) норми та правила, що формують самоконтроль, дисципліну та відповідальність; 2) змагальна структура, яка розвиває чесну конкуренцію, толерантність та колективну взаємодію; 3) культурно-ціннісний контекст, де морально-етичні принципи реалізуються у щоденній діяльності спортсмена, виходячи за межі спортивного поля у соціальне життя. Легка атлетика є філософсько-педагогічною моделлю інтеграції, що поєднує фізичний розвиток з формуванням морально-етичних якостей, соціальних компетентностей та культурних цінностей, виховуючи спортсменів здатних до толерантної, відповідальної та інклюзивної взаємодії у суспільстві.

У зарубіжній науковій традиції легка атлетика розглядається не лише як базовий вид спорту, а як ціннісно-нормативна система, у межах якої формується морально-етичний профіль спортсмена. Дослідники з США, Великої Британії, Німеччини та Франції акцентують увагу на тому, що універсальність правил, стандартизована змагальна структура та глобальний характер легкої атлетики створюють унікальні умови для виховання чесності, відповідальності, самоконтролю та поваги до іншого. А. Гуттманн, аналізуючи розвиток сучасного спорту, наголошує, що саме раціоналізація, стандартизація та рівність шансів є його визначальними характеристиками. Він зазначає: «Modern sport is governed by universal rules that establish fairness, equality and moral accountability for all participants» (Guttman, *From Ritual to Record*, 2004, p. 118). У легкоатлетичних дисциплінах ці принципи проявляються особливо чітко: однакові дистанції, уніфіковані правила старту, фіксація результатів незалежно від національності чи соціального статусу спортсмена. Зарубіжні дослідники розглядають це як моральну педагогіку правил, де дотримання норм стає формою внутрішньої етичної дисципліни. Н. Еліас у межах теорії «цивілізаційного процесу» підкреслював, що спорт формує здатність до саморегуляції: «Sport is a social mechanism through which self-control and socially acceptable conduct are learned and internalized» (Elias, *The Civilizing Process*, 2000, p. 145).

У європейській практиці тренування з легкої атлетики саме дотримання правил розглядається як основа виховання моральної зрілості спортсмена, а не лише як технічна вимога. Американська та британська педагогіка спорту

трактує змагання не як культ результату, а як простір етичного досвіду. Джей Коуклі зазначає: «Sport competitions provide a moral context where athletes learn responsibility, respect for opponents and acceptance of outcomes» (Cooley, *Sports in Society*, 2015, p. 213). У легкоатлетичних змаганнях спортсмен постійно стикається з необхідністю: приймати поразку без агресії; визнавати перевагу суперника; нести особисту відповідальність за результат. Саме тому в США та країнах ЄС легка атлетика широко використовується у шкільних і студентських програмах як засіб character education – виховання характеру через спорт. Девід Кірк, аналізуючи майбутнє фізичного виховання, підкреслює, що спорт має формувати не «переможця будь-якою ціною», а етично відповідального громадянина: «Physical education should develop ethical awareness and social responsibility, not merely physical performance» (Kirk, *Physical Education Futures*, 2010, p. 37). У цьому контексті легка атлетика, з її акцентом на індивідуальний результат і прозорі критерії оцінювання, виступає ідеальною моделлю чесної конкуренції, де моральна ідентичність спортсмена формується через постійне співвідношення особистих амбіцій із нормами справедливості. Французький соціолог П.Бурдьє розглядав спорт як соціальну практику, де відбувається формування цінностей і поведінкових моделей: «Sport creates structured social practices in which values are embodied rather than declared» (Bourdieu, *Sport and Social Class*, 1988, p. 822). Зарубіжний досвід показує, що легка атлетика, будучи глобальним видом спорту, виконує інтегративну культурну функцію: морально-етичні норми, засвоєні у спортивному середовищі, переносяться у соціальне життя спортсменів, формуючи відповідальне ставлення до суспільства. Отже, в зарубіжній науково-педагогічній традиції легка атлетика розглядається як: нормативна система, що виховує дисципліну і самоконтроль; змагальна модель, яка формує чесність, толерантність і відповідальність; культурно-ціннісний простір, у якому морально-етичні якості не декларуються, а проживаються у практиці. Саме тому зарубіжний досвід підтверджує, що легка атлетика є ефективним інструментом морального виховання спортсменів, здатним поєднати фізичний розвиток із формуванням етичної свідомості та соціальної зрілості.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що легка атлетика у міжнародній науково-педагогічній практиці розглядається як ціннісно орієнтована

система, у межах якої норми, правила та змагальна структура виконують ключову роль у формуванні морально-етичних якостей спортсменів. У працях зарубіжних дослідників спорт постає не лише сферою фізичної досконалості, а й простором морального навчання, де засвоюються принципи чесності, справедливості, відповідальності та самоконтролю. Універсальність правил легкої атлетики та стандартизований характер змагань забезпечують рівність можливостей для всіх учасників, що сприяє формуванню етичної свідомості та поваги до соціальних норм. Змагальна діяльність розглядається як педагогічно значущий досвід, у межах якого спортсмен навчається приймати результати боротьби, визнавати перевагу суперника та співвідносити особисті амбіції з моральними вимогами спортивної спільноти. Таким чином, зарубіжний досвід переконливо доводить, що легка атлетика є ефективним засобом виховання морально зрілої особистості, здатної до відповідальної поведінки, толерантної взаємодії та дотримання етичних принципів як у спортивній діяльності, так і поза її межами. Це підтверджує доцільність розгляду легкої атлетики не лише як виду спорту, а як ціннісної педагогічної моделі, що має значний потенціал для сучасної системи фізичного виховання і спорту.

4. Сучасне викладання легкої атлетики як педагогічної моделі фізичного, ціннісного та міжкультурного розвитку. У сучасному освітньому просторі легка атлетика дедалі більше виходить за межі традиційного уявлення про фізичну підготовку й постає як **інтегративна педагогічна модель**, здатна одночасно забезпечувати фізичний розвиток, формування ціннісних орієнтацій та міжкультурну взаємодію. Така трансформація зумовлена глобалізаційними процесами, зростанням культурного різноманіття, запитами інклюзивної освіти та необхідністю виховання соціально відповідальної особистості. Сучасна педагогіка дедалі чіткіше усвідомлює, що фізичний розвиток без ціннісного та культурного наповнення втрачає свою виховну функцію. Саме тому викладання легкої атлетики актуалізується як простір цілісного розвитку особистості, де рухова діяльність стає засобом формування морально-етичних якостей, соціальних компетентностей і здатності до міжкультурного діалогу. Легка атлетика, завдяки своїй універсальності та доступності, створює умови для рівної участі учнів незалежно від їхнього культурного походження, соціального статусу чи фізичних мож-

ливостей. У цьому сенсі вона виконує роль педагогічного медіатора, що поєднує різні культурні досвіди в єдиному освітньому просторі.

Інноваційність сучасного викладання легкої атлетики полягає у відмові від суто нормативно-тренувальної парадигми на користь компетентнісно-ціннісного підходу. Рухова активність розглядається не як самоціль, а як засіб: розвитку самосвідомості та відповідальності; виховання поваги до правил і суперника; формування культури чесної конкуренції; набуття досвіду колективної взаємодії. Заняття з легкої атлетики трансформуються у педагогічні ситуації морального вибору, де учень навчається приймати поразку, контролювати емоції, дотримуватися норм та співвідносити власні досягнення з цінностями спільноти. Саме в цьому контексті фізичний розвиток набуває гуманістичного виміру. Ціннісний потенціал легкої атлетики реалізується через систему правил, змагальну діяльність і педагогічну взаємодію. Сучасне викладання акцентує увагу не лише на результаті, а на процесі, де культивуються: толерантність; взаємоповага; відповідальність; самодисципліна; колективна солідарність. Таким чином, легка атлетика постає як школа цінностей, де фізичні вправи стають мовою виховання, а рух – формою етичного самовираження. У глобалізованому світі міжкультурна взаємодія є необхідною складовою освіти. Сучасне викладання легкої атлетики створює інтегративний простір, у якому різні культурні традиції співіснують на основі спільних правил і цінностей. Єдині стандарти змагань і універсальна «мова руху» сприяють подоланню культурних бар'єрів та формуванню взаєморозуміння між учнями. У цьому контексті легка атлетика виступає як практика міжкультурної комунікації, де повага до іншого закріплюється через спільну діяльність, а не лише декларативні освітні настанови.

Узагальнення сучасних зарубіжних науково-педагогічних підходів дозволяє стверджувати, що викладання легкої атлетики в умовах сучасної освіти виходить за межі традиційної фізичної підготовки та набуває статусу інтегративної педагогічної моделі, спрямованої на цілісний розвиток особистості. Фізичний розвиток у цій моделі нерозривно пов'язаний із формуванням ціннісних орієнтацій та міжкультурної чутливості. Як підкреслює Д.Кірк, «фізичне виховання повинно розглядатися як соціально й морально значуща практика, що формує відповідальних і свідомих громадян, а не лише фізично підготов-

лених індивідів» (Kirk, *Physical Education Futures*, 2010, p. 37). Саме така позиція лежить в основі сучасного викладання легкої атлетики, де рухова діяльність стає засобом ціннісного виховання. Зарубіжний досвід також свідчить, що універсальність правил і змагальної структури легкої атлетики створює ефективне середовище для міжкультурної взаємодії. П'єр Бурдьє зазначав, що «спорт формує соціальні практики, у межах яких цінності не декларуються, а втілюються у повсякденній діяльності» (Bourdieu, *Sport and Social Class*, 1988, p. 822). У цьому контексті легка атлетика виступає як практична форма міжкультурної комунікації, де спільні норми й правила сприяють взаєморозумінню та толерантності. Норберт Еліас підкреслював, що через спорт відбувається «інтеріоризація самоконтролю та соціально прийнятних моделей поведінки» (Elias, *The Civilizing Process*, 2000, p. 145). Це підтверджує педагогічну цінність легкої атлетики як простору формування моральної відповідальності, самодисципліни та поваги до іншого. Таким чином, сучасне викладання легкої атлетики постає як інноваційна педагогічна парадигма, що інтегрує фізичний розвиток, ціннісне виховання та міжкультурну взаємодію. Воно створює умови для формування не лише фізично підготовленого спортсмена, а й морально зрілої, соціально відповідальної та культурно відкритої особистості, що відповідає стратегічним завданням сучасної освіти у глобалізованому світі.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що легка атлетика в умовах сучасної освіти та спортивної підготовки виступає не лише засобом фізичного розвитку, а й багатовимірною педагогічною моделлю, здатною забезпечувати формування ціннісних орієнтацій, морально-етичних якостей та міжкультурної компетентності спортсменів. Аналіз теоретичних джерел і зарубіжного досвіду дозволяє стверджувати, що норми, правила та змагальна структура легкої атлетики вико-

нують системоутворювальну функцію у вихованні відповідальності, самодисципліни, толерантності та поваги до соціальних і культурних відмінностей. Встановлено, що сучасні педагогічні парадигми викладання легкої атлетики дедалі більше орієнтуються на інтеграцію фізичного, ціннісного та соціокультурного розвитку, що відповідає гуманістичним і компетентнісним засадам освіти. Зарубіжні наукові підходи підтверджують, що спортивна діяльність, організована на основі принципів чесної конкуренції та рівності можливостей, створює сприятливе середовище для формування моральної ідентичності особистості та її соціальної зрілості). Узагальнення результатів дослідження дозволяє зробити висновок, що легка атлетика має значний ціннісно-виховний потенціал, який може бути ефективно реалізований за умови цілеспрямованого педагогічного проектування навчально-тренувального процесу, орієнтованого не лише на спортивний результат, а й на розвиток особистості спортсмена як суб'єкта культури та міжкультурної взаємодії.

Перспективними напрямами подальших наукових розвідок є: розроблення та експериментальна перевірка інноваційних педагогічних моделей викладання легкої атлетики, спрямованих на інтеграцію ціннісного та міжкультурного компонентів; порівняльний аналіз національних і зарубіжних освітніх програм з легкої атлетики в контексті виховання морально-етичних якостей; дослідження впливу легкої атлетики на формування соціальної відповідальності та громадянських компетентностей у різних вікових групах спортсменів; вивчення можливостей використання легкої атлетики як інструменту інклюзивної та міжкультурної освіти в умовах глобалізованого суспільства. Реалізація зазначених напрямів сприятиме поглибленню наукового розуміння легкої атлетики як ціннісно орієнтованого педагогічного феномена та розширенню її потенціалу в системі сучасної освіти і спорту.

Список використаних джерел

- Bourdieu P. Sport and social class / P. Bourdieu // *Social Science Information*. 1988. Vol. 17, № 6. P. 819–840.
- Coakley J. *Sports in Society: Issues and Controversies*. 11th ed. New York : McGraw-Hill Education, 2015. 720 p.
- Council of Europe. *Enlarged Partial Agreement on Sport (EPAS): Sport, Ethics and Values*. – Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2018. 48 p.
- Elias N. *The Civilizing Process*. Oxford : Blackwell Publishing, 2000. – 560 p.
- Guttman A. *From Ritual to Record: The Nature of Modern Sports*. New York : Columbia University Press, 2004. 224 p.
- Hellison D. *Teaching Personal and Social Responsibility Through Physical Activity* / D. Hellison. Champaign : Human Kinetics, 2011. 296 p.

- Kirk D. *Physical Education Futures*. London : Routledge, 2010. 224 p.
- Kretchmar R. S. *Practical Philosophy of Sport and Physical Activity*. Champaign : Human Kinetics, 2005. – 272 p.
- McDonald M., Birrell S. Reading sport critically: A methodology for interrogating power. *Sociology of Sport Journal*. 1999. Vol. 16, № 4. P. 283–300.
- UNESCO. *International Charter of Physical Education, Physical Activity and Sport*. – Paris : UNESCO Publishing, 2015. 12 p.

References

- Bourdieu, P. (1988). Sport and social class. *Social Science Information*, 17(6), 819–840.
- Coakley, J. (2015). *Sports in society: Issues and controversies* (11th ed.). New York, NY: McGraw-Hill Education.
- Council of Europe. (2018). *Enlarged Partial Agreement on Sport (EPAS): Sport, ethics and values*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Elias, N. (2000). *The civilizing process*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Guttman, A. (2004). *From ritual to record: The nature of modern sports*. New York, NY: Columbia University Press.
- Hellison, D. (2011). *Teaching personal and social responsibility through physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Kirk, D. (2010). *Physical education futures*. London: Routledge.
- Kretchmar, R. S. (2005). *Practical philosophy of sport and physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- McDonald, M., & Birrell, S. (1999). Reading sport critically: A methodology for interrogating power. *Sociology of Sport Journal*, 16(4), 283–300.
- Platonov, V. M. (2004). *Systema pidhotovky sport•smeniv v olimpiiskomu sporti: Zahalna teoriia i yii praktychni zastosuvannia* (Vol. 1). Kyiv: Olimpiiska literatura.
- Platonov, V. M. (2015). *Teoriia i metodyka sportyvnoho trenuvannia*. Kyiv: Olimpiiska literatura.
- UNESCO. (2015). *International charter of physical education, physical activity and sport*. Paris: UNESCO Publishing.

VASYL, KEVPANYC – Senior Lecturer,
Department of Theory and Methods of Physical Culture,
Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)
E-mail: vasyl.kevpanyc@uzhnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0706-5646>

VASYL, SHARODI – Senior Lecturer,
Department of Theory and Methods of Physical Culture,
Uzhhorod National University (Uzhhorod, Ukraine)
E-mail: vasyl.sharodi@uzhnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8500-6799>

ATHLETICS AS A MODEL OF SOCIAL AND CULTURAL INTEGRATION: CONCEPTS, VALUES AND PARADIGMS OF MODERN TEACHING

Abstract

The article provides a theoretical analysis of athletics as a universal pedagogical model of social and cultural integration in the conditions of modern education and sports. Athletics as a model of social and cultural integration is gaining particular relevance in the conditions of globalization processes, transformation of educational paradigms and the growth of the role of physical culture as a universal socio-cultural phenomenon. The purpose of this article is to theoretically understand athletics as a model of social and cultural integration, as well as to determine its value, pedagogical and cultural potential in the modern educational environment. Analysis of scientific sources shows that the problem of social and cultural integration through sports has a solid theoretical basis; athletics is considered by researchers as a universal and accessible means of socialization; modern pedagogical concepts emphasize its value, humanistic and cultural potential. The article identifies modern pedagogical paradigms of teaching athletics, which allow combining physical development, values education and intercultural interaction. The conceptual principles of teaching athletics are revealed through the prism of humanistic, competence and socio-cultural paradigms. The value potential of athletics as a means of forming moral and ethical qualities, tolerance, social responsibility and intercultural interaction of athletes is substantiated. It is proved that modern teaching of athletics goes beyond purely physical training and appears as an integrative pedagogical phenomenon aimed at the holistic development of the individual. The materials of the article can be used in scientific research activities, educational programs in physical education and training of specialists in the field of sports. The significance of the research

topic lies in the possibility of understanding athletics as an effective means of socialization and cultural integration in the educational process. The conducted research showed that athletics in the conditions of modern education and sports training is not only a means of physical development, but also a multidimensional pedagogical model capable of ensuring the formation of value orientations, moral and ethical qualities and intercultural competence of athletes.

Keywords: athletics, social integration, cultural integration, values of sport, pedagogical paradigms, physical education.

© The Authors(s) 2026

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 20.12.2025

Accepted date 19.01.2026

Published date 20.02.2026

How to cite: Кевпанич, Василь, Шароді, Василь. Легка атлетика як модель соціальної та культурної інтеграції: концепти, цінності та парадигми сучасного викладання. HUMANITIES STUDIES: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2026. 26(103). P. 103–114

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2026-26-103-10>